

KWARTALNY BIULETYN INFORMACYJNY
Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP
w Bukareszcie, I kw. 2017 r.

SPIS TREŚCI:

1. Polsko – rumuńska wymiana handlowa po 12 miesiącach 2016 roku.....str. 2
2. Prowadzenie działalności gospodarczej w Rumunii.....str. 4
3. Rumuński rynek e – commerce.....str. 7
4. Służba zdrowia w Rumunii – rynek usług prywatnych.....str. 9
5. System zamówień publicznych w Rumunii.....str. 13
6. Wymiana kas fiskalnych w Rumunii.....str. 15

Polsko – rumuńska wymiana handlowa po 12 miesiącach 2016 roku

Wg. polskich danych statystycznych ¹polsko-rumuńska wymiana handlowa w okresie od stycznia do grudnia 2016 r. wyniosła 4861,4 mln EUR, co stanowiło wzrost o 9,9% w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku.

We wspomnianym okresie polski eksport na rynek rumuński wyniósł 3284,6 mln EUR (wzrost o 10,7 %), a polski import osiągnął wartość 1576,8 mln EUR (wzrost o 8,3 %).

W roku 2016 w wymianie handlowej z Rumunią, Polska zanotowała dodatnie saldo w wysokości 1707,8 mln EUR.

Wg. poszczególnych sekcji CN w polskim eksporcie do Rumunii dominowały urządzenia mechaniczne i elektryczne; gotowe art. spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkohol i ocet, tytoń; wyroby nieszlachetne i z metali nieszlachetnych; materiały i wyroby włókiennicze; pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające; tworzywa sztuczne i wyroby z nich oraz kauczuk a także produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych.

Z kolei w imporcie dominowały urządzenia mechaniczne i elektryczne; materiały i wyroby włókiennicze; pojazdy, statki powietrzne; wyroby nieszlachetne i z metali nieszlachetnych oraz tworzywa sztuczne i wyroby z nich a także produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych.

W obrotach towarowych Polski z Rumunią największy udział w 2016 r. w eksporcie miały następujące grupy towarowe:

1. Urządzenia mechaniczne i elektryczne; do rejestracji i odbioru dźwięku – 633 mln EUR
2. Gotowe art. spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkohol i ocet; tytoń – 334 mln EUR
3. Wyroby nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych – 305,9 mln EUR
4. Materiały i wyroby włókiennicze – 271,8 mln EUR
5. Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające – 267,3 mln EUR
6. Tworzywa sztuczne i wyroby z nich; kauczuk i wyroby – 260,1 mln EUR
7. Produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych – 257,4 mln EUR

W obrotach towarowych Polski z Rumunią największy udział w imporcie miały następujące grupy towarowe:

1. Urządzenia mechaniczne i elektryczne; do rejestracji i odbioru dźwięku – 430 mln EUR

¹ Insigos MG

2. Materiały i wyroby włókiennicze – 230,4 mln EUR
3. Pojazdy, samoloty, statki – 208,5 mln EUR
4. Wyroby nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych – 190,7 mln EUR
5. Tworzywa sztuczne i wyroby z nich; kauczuk i wyroby z kauczuku – 156,2 mln EUR
6. Produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych – 77,9 mln EUR
7. Przyrządy, aparaty optyczne, pomiarowe, medyczne – 69,9 mln EUR

WPHI Bukareszt

Prowadzenie działalności gospodarczej w Rumunii

Zakładanie działalności gospodarczej na rynku rumuńskim odbywa się na podstawie aktów prawnych: Ustawa Nr 26/1990 o rejestrze handlowym (aktualizowana ustawą nr 152/2015 opublikowana w M.Of. 519 z dnia 13.07.2015 r.), Ustawa nr 31 z 16/11/1990 o spółkach handlowych z późniejszymi zmianami i aktualizacjami, Ustawa nr 227/2015 dot. kodeksu podatkowego z późniejszymi aktualizacjami, które określają zakładanie, funkcjonowanie i kwestie podatkowe firm otwieranych w Rumunii.

Spółki zagraniczne i organizacje gospodarcze mogą zakładać swoje przedstawicielstwa w Rumunii za zgodą ministerstwa odpowiedzialnego za gospodarkę. Wydawane zezwolenia obejmują: przedmiot i warunki wykonania działalności, czas oraz siedzibę. Jeżeli dany inwestor zagraniczny zdecyduje się na otwarcie pełnej działalności gospodarczej może wybrać jedną z 5 form spółek handlowych: spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, akcyjne, komandytowe, komandytowo-akcyjne i spółki partnerskie. Zdecydowanie dominującą formą organizacji gospodarczej jest spółka z o.o. i taką też formę rekomendujemy przy rozpoczynaniu działalności w Rumunii. Przedstawicielstwo w Rumunii generalnie ma jedynie funkcje reprezentacyjne, z jego prowadzeniem związane są wysokie koszty jak np. 4500 EUR podatku ryczałtowego czy 1300 USD licencji rocznej.

Etapy założenia firmy zostały szczegółowo opisane pod linkiem: <https://romania.trade.gov.pl/pl/rumunia/przewodnik-po-ryнку/150639,rejestracja-firmy-w-rumunii.html>

Podobnie jak w wielu innych krajach europejskich, każdy podatnik ma numer identyfikacyjny tzw. (*cod unic de inregistrare* (CUI), który stanowi odpowiednik polskiego NIP-u. Ten kod nadają oddziały terenowe [Narodowej Agencji ds. Administracji Podatkowej](#) (ANAF).

Urzędowe koszty rejestracji sp. z o.o. to ok 750 RON (Rejestr Handlu) plus tłumaczenia oraz koszty notariusza (koszty mogą się różnić w zależności od biura, notariusza lub tłumacza). Koszty prowadzenia działalności gospodarczej są indywidualne, ponieważ będą zależeć w dużej mierze od typu prowadzonej działalności. Nie ma różnic pomiędzy obywatelami Rumunii czy Polski.

Wszystkie spółki prawa handlowego w Rumunii podlegają rejestracji w Rejestrze Handlowym (Registru Comertului; www.onrc.ro), który nadzorowany jest przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Minimalny kapitał zakładowy dla spółki z o.o. to 200 RON. Minimalny kapitał zakładowy spółki akcyjnej to ekwiwalent 25 000 EUR, zmiany poziomu kwoty dokonuje rząd raz w ciągu 2 lat. Odpowiednikiem polskiej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest SRL (Societate cu raspundere limitată).

Stawki podatkowe w Rumunii: PIT i CIT wynoszą 16 % a podatek VAT od stycznia 2017 r. wynosi 19%. Ponadto obniżona stawka VAT do wysokości 9% obowiązuje na leki przeznaczone dla ludzi i zwierząt, podręczniki, książki, gazety i czasopisma, za wyjątkiem przeznaczonych do reklamy, zakwaterowanie w sektorze hotelowym lub innych o podobnej funkcji, łącznie z wynajmowaniem

terenów campingowych, prawo wstępu do zamków, muzeów, domów pamiątkowych, zabytków historycznych, architektonicznych i archeologicznych, ogrodów zoologicznych i botanicznych, na targi i wystawy, protezy i produkty ortopedyczne oraz żywność (więcej informacji na stronie <http://romania.trade.gov.pl/pl/podatki-cla/czego-wymaga-fiskus/6167,vat.html>)

W Rumunii nie ma dokładnego odpowiednika jednoosobowej działalności gospodarczej. Istnieją 3 możliwości tzw. Persoana fizica autorizata (PFA) – samozatrudnienie (osoba upoważniona do prowadzenia każdej formy działalności gospodarczej dozwolonej przez prawo, wykorzystując przede wszystkim swoją siłę roboczą. Działalność regulowana przez O.U.G 44/2008 http://www.onrc.ro/documente/legislatie/OUG_Nr_44_2008.pdf), lub mikroprzedsiębiorstwo, rumuńskie SRL microintreprindere, w odróżnieniu od SRL macro, gdzie podatek od dochodu wynosi 16% (impozit pe profit). W przypadku mikroprzedsiębiorców nie zatrudniających pracowników opłacany jest podatek od przychodu (impozit din venituri), który wynosi 3%. Do tej pory, jeśli taka firma zatrudniała jednego pracownika płaciła 2%, a jeśli przynajmniej dwóch – 1%. W 2017 r. nastąpiła zmiana i firma zatrudniająca jednego lub więcej pracowników będzie płacić 1% podatku od przychodu.

Od 1 lutego 2017 r. próg do którego firma ma status mikroprzedsiębiorstwa wynosi 500 tys. euro.

W przypadku PFA opłacany jest podatek od przychodu netto w wysokości 16% (16% pe venitul net realizat). Ponadto, ta kategoria podatników opłaca obowiązkowe składki na ubezpieczenie społeczne (CAS – Contributia la pensie) 10,5% oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne (CASS – contributia la sanatate) 5,5%. W sumie 32% w przypadku PFA. Oprócz tych dwóch obowiązkowych składek, istnieją pewne składki opcjonalne jak składki na ubezpieczenie od bezrobocia – 0,5% (CFS), ubezpieczenia w razie wypadków przy pracy i chorób zawodowych od 0,15% do 0,4% w zależności od kodu działalności oraz składki na fundusz zwolnień lekarskich 0,85% (FNUASS).

Pracownik:

Zgodnie z prawem rumuńskim potrącenia z tytułu zatrudnienia pracownika wyglądają następująco:

10,5% Contributia la Asigurarile Sociale (CAS) – składka na ubezpieczenie społeczne
0,5 % Contributia la Fondul de Somaj (CFS) – składka na fundusz bezrobocia
5.5% Contributia la Asigurarile Sociale de Sanatate (CASS) – składka na ubezpieczenie zdrowotne
16% Impozit pe venit - podatek dochodowy

Pracodawca:

15,8%, 20,8 % lub 25,8% Contributia la Asigurarile Sociale – składki na ubezpieczenie społeczne (w zależności od rodzaju pracy)
0,15% - 0,85% Contributia la Fondul de Accidente de Munca si Boli Profesionale - Składka na fundusz wypadków przy pracy i chorób zawodowych
5,2% Contributia la Asigurari Sociale de Sanatate - ubezpieczenie zdrowotne
0,5% Contributia la Fondul de Somaj – składka na fundusz bezrobocia
0,85% Contributia la Fondul de Concedii si Indemnizatii fundusz zwolnienia lekarskiego
0,25% Contributia la Fondul de Garantare al Platii Creantelor Salariale - wkład do funduszu gwarancyjnego dla zaspokojenia roszczeń płacowych

Informacje dostępne są również na naszej stronie internetowej w zakładce Rumunia – Przewodnik po rynku <https://romania.trade.gov.pl/pl/rumunia/przewodnik-po-rynku> , do zapoznania się z którą serdecznie zapraszamy.

Informacje m.in. odnośnie

- form prowadzenia działalności gospodarczej

<https://romania.trade.gov.pl/pl/rumunia/przewodnik-po-rynku/150632,formy-prowadzenia-dzialalnosci-gospodarczej-.html>

- system podatkowy

<https://romania.trade.gov.pl/pl/rumunia/przewodnik-po-rynku/150997,system-podatkowy-w-rumunii.html>

- rejestracja firmy

<https://romania.trade.gov.pl/pl/rumunia/przewodnik-po-rynku/150639,rejestracja-firmy-w-rumunii.html> (Ustawowy czas rejestracji spółki to 30 dni, choć proces ten może trwać dłużej (w zależności od branży, w której będzie działać dana firma i związanych z tym pozwoleń)).

W ciągu 30 dni od założenia firmy należy złożyć deklarację podatkową w Urzędzie Skarbowym. W Rumunii polityką fiskalną zajmuje się Narodowa Agencja Administracji Podatkowej ANAF.

Do chwili obecnej brak jest możliwości rejestracji firmy przez Internet.

Rejestracja spółki jest zdecydowanie łatwiejsza przez biuro konsultingowe pomagające w założeniu firmy w Rumunii, taki też sposób rekomendujemy.

WPHI Bukareszt

Rumuński rynek e-commerce

Według szacunków łączna wartość rumuńskiego rynku e-commerce wzrosła z 1,1 mld euro w 2014 roku do ponad 1,4 mld euro w roku 2015. Niektóre firmy oceniają, że może to być nawet 1,5 mld euro. Podana liczba odzwierciedla jedynie sprzedaż towarów, które można zakupić online (nie rozróżniając ich rodzaju) oraz nie uwzględnia usług, płatności on-line za rachunki, bilety lotnicze, hotele lub rezerwacje zakwaterowania, podróże, bilety na różnego rodzaju wydarzenia kulturowe itp.

Zgodnie z najnowszymi statystykami łączna liczba mieszkańców Rumunii to około 19,8 mln osób, z czego 13 mln w wieku 16 do 55 lat, a 11 milionów to użytkownicy Internetu (w porównaniu do 10 milionów internautów na koniec 2014 roku). Rumuński wskaźnik penetracji internetu wzrósł z 49,76% na koniec 2014 roku do około 56% na koniec 2015 roku.

W 2015r. spośród 11 milionów użytkowników internetu, 6,7 mln dokonało zakupu internetowego przynajmniej raz. Do zakupów online większość rumuńskich kupujących wybiera urządzenia stacjonarne zamiast urządzeń mobilnych, niemniej jednak liczba tych drugich wzrosła znacząco. Jest to również jeden z przewidywanych trendów na rok 2016. Ostatnie miesiące 2015 roku to ponad 50% z dokonanych zakupów w sklepach internetowych wygenerowanych zostało za pomocą urządzeń mobilnych. 1,4 mln kupujących online wykorzystywało urządzenia przenośne do dokonania zakupu, a około 850 tys. stosowało do zakupów aplikację mobilną. Obecnie liczba aktywnych kart SIM jest większa niż ogólna liczba mieszkańców kraju. Również ilość urządzeń mobilnych typu smartfony wzrosła zdecydowanie w ciągu ostatnich 4 lat. W 2012 roku było to około 2,5 mln, obecnie liczba ta przekracza 10 mln, a wskaźnik penetracji dla smartfonów wynosi powyżej 50%.

W 2015r. przeciętny użytkownik internetu w Rumunii kupował online średnio 8,2 razy rocznie, co stanowi nieznaczny wzrost w porównaniu do roku 2014, kiedy średnia ta wynosiła 8,1 razy, a w roku 2013 - 7,9 razy.

Preferowaną formą płatności jest płatność gotówką przy odbiorze - około 90% wszystkich płatności. Mimo iż nieznacznie wzrosła liczba płatności kartą on-line nadal stanowi to zaledwie 6-7%, a 3-4% płatności wykonywanych jest za pomocą innych metod, takich jak bankowość online, mikropłatności poprzez SMS itp. Niemniej jednak, według danych Visa, liczba płatności on-line za pośrednictwem kart Visa dla sklepów internetowych wzrosła o 20-25% w roku 2015 w porównaniu z rokiem 2014. Dane również pokazują, że obywatel rumuński wydaje więcej pieniędzy w zagranicznych sklepach internetowych niż w rumuńskich. Średnia wartość zamówienia wynosi 58 euro dla zagranicznych sklepów oraz 40 euro w przypadku lokalnych sklepów internetowych.

Łączna liczba rumuńskich sklepów internetowych, które działają na rynku, nie uległa zmianie w 2015 roku. Liczba aktywnych sklepów wynosi ok 5 tys. Według badań GPeC istnieje ponad 20 tys. stron internetowych o domenie .ro, które posiadają funkcję "dodaj do koszyka". Jednakże tylko 5 tys. z tych stron generuje wskaźnik penetracji i zakupu. Zgodnie z badaniami GPeC szacuje się, że spośród 5 tys. aktywnych rumuńskich sklepów internetowych, około 200 to duże i średnie przedsiębiorstwa, przekraczające 1 mln euro

rocznych obrotów, 1374 sklepów internetowych posiada technologie 3D Secure (na koniec 2014 było to 1173 sklepów).

W Rumunii istnieje około 14,5 mln kart w technologii 3D Secure, ale jedynie 1,329 mln jest aktywnych w systemie i wykorzystywanych do zakupów online.

Łączna wartość płatności kartą zarejestrowana w 2015 roku jest zdecydowanie wyższa niż w 2014. W 2015 roku uzyskano 514 mln euro z tytułu płatności kartą on-line (e-tail, usługi, podróże, płatności za rachunki), w porównaniu z 337 mln euro w roku 2014. Spośród 514 mln euro, RomCard (wiodący dostawca usług dla transakcji kartami w Rumunii) wygenerował 394 mln euro, system płatności mobilPay - około 120 mln euro. Obie spółki zanotowały znaczny wzrost w 2015 roku w porównaniu do roku 2014.

Głównymi kategoriami towarów kupowanych w internecie w 2015 roku były: sprzęt electro-IT (PC, części komputerowe, notebooki, tablety, telefony komórkowe, elektronika, urządzenia elektryczne itp.), moda i uroda (ubrania, buty, akcesoria, kosmetyki, perfumy, zegarki itp.), home & deco oraz kategoria dzieci&zabawki (ubrania, akcesoria itp.). Biorąc pod uwagę średnią wartość kupowanego koszyka można dostrzec nieznaczny spadek w kategorii electro-IT w 2015 z 800 lei w 2014 roku do około 680 lei w 2015 roku, niemniej jednak ogólna liczba transakcji wzrosła. Średnia wartość zamówień produktów dla dzieci została utrzymana na tym samym poziomie co w 2014 r. około 210 lei, moda&uroda to 160 lei na koniec 2014 roku i 180 lei w 2015 roku, dla home&deco osiągnęła wartość 180 lei w 2014 roku i 220 lei w 2015r.

Tylko podczas tzw. Czarnego Piątku (dzień wyprzedaży) 2015 roku odnotowano łączną sprzedaż internetową na około 100 mln euro, co stanowi znaczny wzrost w porównaniu do Black Friday 2014, kiedy wartość ta wyniosła około 75 mln euro.

Najbardziej pożądanymi przez rumuńskich użytkowników usługami w sklepach internetowych są w następującej kolejności: bezkosztowa dostawa, rabaty i kampanie promocyjne, darmowe zwroty (mimo, iż obecne przepisy krajowe przenoszą koszt zwrotu na kupujących) i szybka dostawa. Do niedawna cena była istotnym czynnikiem wpływającym na decyzję o zakupie, ale aktualnie znaczną uwagę przykładają się również do jakości usług, czasu dostawy, odpowiedzi na zapytanie itp. Dodatkowo, sklepy internetowe w celu podtrzymania swojej konkurencyjności muszą nadążać za nowoczesną technologią oferowanych towarów i usług.

Od 11 lat działa w Rumunii GPeC (<http://www.gpec.ro/>). Jest to platforma zbierająca informacje o najważniejszych wydarzeniach e-commerce oraz największa społeczność skupiająca rumuńskie sklepy internetowe. GPeC na bieżąco gromadzi informacje z rumuńskiego rynku e-commerce i corocznie publikuje oficjalny raport z tego rynku.

WPHI Bukareszt

Służba zdrowia w Rumunii – rynek usług prywatnych

Rynek prywatnych usług medycznych w Rumunii to jeden z niewielu sektorów, które w ostatnich latach odnotowały zauważalny rozwój. W roku ubiegłym wartość tego rynku wyniosła 6,5 mld lei (1,4 mld Eur) z poziomu zaledwie 2,8 mld Lei w 2008 roku.

Najwięksi gracze na prywatnym rynku usług medycznych to Medlife, lider na rynku z obrotem 450 mln Lei w roku ubiegłym, Regina Maria - 290 mln Lei, Medicover - 252 mln Lei. W pierwszej dziesiątce największych znajdują się również Sanador, Gral oraz Poliso. Wszyscy umocnili swoją pozycję poprzez otwieranie nowych klinik oraz dokonywane przejęcia. Ostatnie dokonane transakcje szacuje się na ok. 40 mln Eur (przejęcie przez Affidea sieci klinik Hiperdia).

W ubiegłym roku najważniejszą transakcją na rynku prywatnych usług medycznych było niewątpliwie pełne przejęcie operatora Regina Maria przez fundusz inwestycyjny Mid Europa Partners. Transakcja szacowana na 100 mln Eur. Regina Maria to również pierwsza sieć, która 20 lat temu wprowadziła koncepcję abonamentu medycznego na rynku rumuńskim. Rynek abonamentów medycznych w Rumunii obecnie posiada ok. milion użytkowników, do roku 2020 szacuje się podwojenie tej liczby. Wartość rynku oceniana przez przedstawicieli Regina Maria to ok 50 mln Eur na rok. W marcu tego roku Regina Maria podpisała umowę partnerską na rozwój pierwszego prywatnego szpitala ogólnego w Cluj – Napoca, inwestycja wyceniana na 15 mln Eur. Zakończenie projektu planowane jest na przyszły rok.

Medlife na 2017 r. ogłosił plany sprzedaży na giełdzie do wysokości 44% udziałów w spółce, reprezentującej interesy akcjonariuszy mniejszościowych, funduszy inwestycyjnych V4C i IFC. W pierwszym półroczu 2016 r. sieć osiągnęła obroty na poziomie 167 mln Lei, co stanowi wzrost o 20 % w porównaniu do tego samego okresu roku ubiegłego.

Medicover planuje wzrost obrotów o 20% w roku 2017. Do połowy roku 2016 sieć otworzyła 4 kliniki w Ploiesti, Brasov, Galati i Cluj-Napoca, łącznie posiada 19 klinik w całym kraju.

Sanador w przeciwieństwie do pozostałych sieci, których wysiłki skupiają się na rozwoju sieci terytorialnej klinik i szpitali zarówno w Bukareszcie, jak i w innych częściach kraju, koncentruje się głównie na inwestycjach w stolicy. Sieć Sanador posiada w Bukareszcie jeden z największych szpitali prywatnych w Rumunii, wartość inwestycji to ok. 180 mln Lei, a także większe kliniki i laboratoria. W roku ubiegłym obroty sieci osiągnęły poziom 190 mln Lei (ok 42 mln Eur).

Grupa Gral opiera swój rozwój na niszowym segmencie. Swoją uwagę skupia głównie na onkologii, analizach laboratoryjnych oraz dializach. Prawie 30% dochodu grupy pochodzi z kontraktu z Krajowej Kasy Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Największe firmy na rynku prywatnych usług medycznych w 2015 r.:

TOPUL CELOR MAI MARI JUCĂTORI DIN PIAȚA DE SERVICII MEDICALE PRIVATE

Poz. 2015	Companie (grup)/ adresă web	CA (mil. lei)		Profit net (mil. lei)		Nr. salariați		Director general/ telefon	Acționari
		2015	2014	2015	2014	2015	2014		
1	MEDLIFE [*] www.medlife.ro	450 [*]	355,6	N/A	N/A	3.000	3.000 [*]	Nicolae Marcu 021/2226415	Familia Marcu, IFC, V4C
2	REGINA MARIA www.reginamaria.ro	290	245,8	N/A	N/A	3.000	3.000	Fady Chreih 021/2229294	Mid Europa Partners
3	MEDICOVER (inclusiv Synevo) www.medicover.com	N/A	222,0	N/A	-17,7	N/A	1.400	Adrian Peake 021/3101699	Medicover (Suedia)
4	SANADOR www.sanador.ro	180,0	176,8	4,3	6,6	960	850	Doris Andronescu 021/9699	Doris Andronescu (100%)
5	GRUP GRAL www.gralmedical.ro	103,4	101,1	7,5	4,1	550	515	Șerban Georgeta 021/3230000	Robert și Georgeta Șerban
6	CLINICA POLISANO www.clinicapolisano.ro	82,2	73,2	N/A	N/A	535	521	Constantin Celestin 021/9383	Familia Vonica
7	HIPERDIA www.hiperdia.ro	77,1	67,0	7,9	6,0	386	301	Octavian Lebovici 0268/405300	Harkstede Holding B.V. (Olanda) și SouthEast Europe Equity Fund
8	AFFIDEA (EUROMEDIC ROMÂNIA) www.euromedic.ro	N/A	55,6	N/A	3,7	N/A	178	Radu Gorduza 021/2244111	Affidea
9	DELTA HEALTH CARE www.ponderas.ro	N/A	47,0	N/A	2,0	N/A	140	Cătălin Copăescu 021/9886	Regina Maria ^{**}
10	ARCADIA POLICLINIC www.arcadiamedical.ro	20,9	17,7	2,6	7	159	124	Dan Fiterman 0232/920	Familia Fiterman, Dragoș Negru, Mihai Rotaru

^{*} Mihai Marcu estima afaceri de 100 de milioane de euro în 2015; ^{**} tranzacție anunțată în primăvara anului acesta.

Surse: companiile, site-ul Ministerului Finanțe

Największe firmy na rynku prywatnych usług medycznych w 2014 r.:

TOPUL CELOR MAI MARI JUCĂTORI DIN PIAȚA DE SERVICII MEDICALE PRIVATE

Poz.	Companie (grup)/ adresă web	CA (mil. lei)		Profit net (mil. lei)		Nr. salariați		Director general/ telefon	Acționari
		2014	2013	2014	2013	2014	2013		
1	MEDLIFE [*] www.medlife.ro	355,6	318,0	N/A	2,3	3.000	2.650	Nicolae Marcu 021/2226415	familia Marcu, IFC, V4C
2	REGINA MARIA [*] www.reginamaria.ro	245,8	204,4	N/A	-5,5	3.000	859	Fady Chreih 021/2229294	Advent Internațional, Wargha Enayati
3	MEDICOVER ^{**} www.medicover.com	222,0	203,0	N/A	-17,7	1.400	1.270	Fredrik Ragmark 021/3101699	Medicover (Suedia)
4	SANADOR www.sanador.ro	176,8	143,4	6,6	3,4	946	819	Doris Andronescu 021/9699	Doris Andronescu (100%)
5	GRAL MEDICAL [*] www.gralmedical.ro	101,2	82,2	4,1	1,1	515	474	Șerban Georgeta 021/3230000	Robert și Georgeta Șerban
6	HIPERDIA www.hiperdia.ro	N/A	59,3	N/A	4,5	N/A	301	Octavian Lebovici 0268/405300	Harkstede Holding B.V. (Olanda)
7	CLINICA POLISANO www.clinicapolisano.ro	62,6	43,8	-10,2	-10,7	546	540	Constantin Celestin 021/9383	familia Vonica
8	EUROMEDIC ROMÂNIA www.euromedic.ro	49,4 ^{***}	47,7	N/A	-7,5	N/A	203	Radu Gorduza 021/2244111	Euromedic (Ungaria)
9	DELTA HEALTH CARE www.ponderas.ro	47,0	31,0	N/A	0,4	N/A	110	Cătălin Copăescu 021/9886	Cătălin Copăescu, alți acționari
10	ARCADIA www.arcadiamedical.ro	38,0 ^{***}	30,9	N/A	N/A	N/A		Dan Fiterman 0232/920	familia Fiterman, Dragoș Negru, Mihai Rotaru

^{*} La nivel de grup; mai puțin profitul MedLife din 2013, pierderile Regina Maria din 2013 și numărul de angajați al Regina Maria din 2013, care se referă la o singură firmă. ^{**} Date pentru firmele Medicover SRL, și Medicover Hospitals SRL și Synevo. ^{***} Estimări ale ZF.

Sursa: companiile, estimări ZF, site-ul Ministerului Finanțe

Mimo, że prywatni gracze na rynku opieki zdrowotnej poszerzają swoją działalność, system zdrowia publicznego w Rumunii w dalszym ciągu boryka się z poważnymi problemami, takim jak brak inwestycji czy lekarzy. Rumunia przeznaczona znacznie mniej pieniędzy na służbę zdrowia niż inne kraje Unii Europejskiej. Z danych Eurostatu wynika, że jedynie 5% PKB (ostatnie miejsce w UE) przeznaczona jest na służbę zdrowia. Dla porównania w Bułgarii jest to 7,9% PKB, w Polsce 6,4% a na Węgrzech 7,4%. Z drugiej strony Austria, Niemcy i Belgia przeznaczają na służbę zdrowia aż 10% PKB.

Miniony rok był stosunkowo dobry również dla największych graczy sektora farmaceutycznego. Swoją pozycję, pomimo występujących trudności na rynku umocniły sieci farmaceutyczne Catena, Sensiblu, Dona, Help Net i Ropharma. W ubiegłym roku ich łączna wartość transakcji wyniosła ponad 4,8 mld Lei. Razem kontrolują 20% całego rynku oraz posiadają plany otwierania nowych aptek lub dokonywania przejęć. Jednym z najważniejszych takich przejęć ubiegłego roku była transakcja dokonana przez sieć Sensiblu, która kupiła 78 aptek Polisano.

Duża ilość sieci aptek miała możliwość rozwoju pomimo odnotowanego w ubiegłym roku spadku aż o 4,4% wartości całego rynku leków w Rumunii w porównaniu do okresu lipiec 2014 - czerwiec 2015, wynika z badania przeprowadzonego przez firmę CEGEDIM. Największy spadek zaobserwowano przede wszystkim w segmencie leków wydawanych na receptę - 7,5%, dostawy leków do szpitali zmniejszyły się o 5,1%, a sprzedaż detaliczna o 4,3%.

Liderem rynku jest sieć aptek Catena, która osiągnęła dochód ok. 1,8 mld Lei w roku ubiegłym oraz posiada ponad 600 aptek w kraju.

Na drugim miejscu znajduje się sieć Sensiblu. Jej obroty to 1,2 mld Lei w roku 2015 w sieci 400 aptek. Jesienią dokonała zakupu 78 aptek należących do Polisano, za zgodą Rady ds. Konkurencji. Polisano posiadała przed sprzedażą 103 aptek.

Kolejną siecią pod względem wielkości obrotów jest Dona, które w ubiegłym roku wyniosły 890 mln Lei. Sieć posiada 280 aptek, a w tym roku ogłoszone zostały plany rozwoju poprzez system franczyzowy.

Help Net to sieć 170 aptek o obrotach 471 mln Lei. Celem Help Net jest rozwój koncepcji Help Net Convenabil, pomysłu zapoczątkowanego w roku 2014 o wartości inwestycji 3,6 mln Lei, polegającym na otwieraniu aptek typu low-cost, który został powielony również przez pozostałe sieci.

Sieć Sensiblu również posiada sieć aptek low-cost - Punkt , z którą weszła w wypełnione już dzielnice Bukaresztu takiej jak Militari, Obor, Crangasi czy Berceni. Część lokalizacji pod marką Punkt zastąpiła apteki Sensiblu w miejscach, gdzie liczbę aptek determinują przepisy odnośnie liczby mieszkańców.

Na piątym miejscu klasyfikacji znajduje się Ropharma. W roku ubiegłym obroty spółki wyniosły 439 mln Lei, a liczba aptek wyniosła 130. Inwestycje priorytetowe dla tej sieci to rozwój szpitala Świętego Constantina, magazynu centralnego w Brasov oraz magazynów regionalnych do celów dystrybucji leków. Łączna suma inwestycji to 10 mln Eur. W drugiej połowie roku sieć połączyła się z spółkami Cristina Farm, Nipam Farm oraz Farmacia Sedofarm.

Przyjęty model biznesowy wprowadzany przez głównych graczy zajmujących się sprzedażą leków przewiduje obecność w portfolio grupy również dystrybutorów leków. Tak więc Catena jest częścią Fildas Trading, dystrybutora należącego do Anca Vlad, Sensiblu jest częścią grupy A&D Pharma, która posiada dystrybutora Mediplus, natomiast Help Net jest związany z dystrybutorem Farmexim.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów czołowe pięć firm z sektora zatrudniają razem ponad 10 000 pracowników oraz posiadają ponad 1 600 aptek.

Konsolidacja na rynku farmaceutycznym przynosi korzyści dużym graczom, tym samym wywołując nacisk na mniejsze, niezależne apteki, których liczbę szacuje się na ok 5 500. Podobne zmiany w tym segmencie mogą się dokonać przez koncentrację niezależnych aptek pod skrzydłami Alphega, międzynarodowej grupy Walgreens Boot Alliance. Koncepcja sieci niezależnych aptek została wprowadzona do Rumunii przez dystrybutora Farmexpert na początku września 2016 r. Alphega łączy już ok. 500 aptek. Głównym celem jest zarówno wsparcie finansowe, jak i szkolenia farmaceutów w procesie rebrandingu aptek nie zintegrowanych w sieci. Zgodnie z danymi ogłoszonymi przez Narodowy Instytut Statystyczny w roku 2015 istniało w Rumunii

7 758 aptek. Niewielki spadek nastąpił po raz pierwszy w roku ubiegłym. W latach 2004-2014 liczba aptek rosła systematycznie o ok. 300 rocznie. Jednak liczba aptek uzależniona jest od ilości ludności, na jedną aptekę w Bukareszcie przypada 3000 mieszkańców, dla miasta powiatowego jest to 3500 mieszkańców, natomiast w przypadku pozostałych miast 4000. Ograniczenia nie obowiązują jedynie w przypadku obszarów wiejskich.

W roku ubiegłym nastąpił również wzrost liczby firm zajmujących się handlem detalicznym w sektorze farmaceutycznym o ok 7% tj. do 5 193 firm, w porównaniu z tym samym okresem 2014 r. Liczba zatrudnionych utrzymuje się na równym poziomie od 7 lat. Zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów w ubiegłym roku wyniosła 39 000.

Zmiany liczby firm z sektora farmaceutycznego oraz liczby zatrudnionych zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów (na bazie kodu PKD- w RO: CAEN 47):

Rok	Ilość firm	Ilość zatrudnionych
2008	5.542	34.089
2009	5.483	34.530
2010	5.690	34.465
2011	5.794	35.903
2012	5.844	36.684
2013	5.728	37.479
2014	5.598	38.478
2015	5.193	39.302

Dane z Narodowego Instytutu Statystycznego jednoznacznie pokazują, że ilość aptek w Rumunii z roku na rok systematycznie rosła. Obecnie ich liczba spada wskazując na zachodzący proces konsolidacji na rynku farmaceutycznym, wspierany głównie przez transakcje pomiędzy największymi graczami. Biorąc pod uwagę ograniczenia wynikające z prawa najważniejsi gracze, którzy chcą poszerzyć swoją działalność muszą liczyć na zakup jednostek od konkurencji, wzmacniając tym samym proces konsolidacji rynku.

WPHI Bukareszt

System zamówień publicznych w Rumunii

Sposób implementacji dyrektyw europejskich w zakresie zamówień publicznych w Rumunii:

Pakiet legislacyjny, który transponował nowe dyrektywy europejskie regulujące zamówienia publiczne został opublikowany w Rumunii w Dzienniku Ustaw, Część I w dniu 23.05.2016 r. oraz wszedł w życie, zgodnie z ustawą nr 24/2000, w ciągu 3 dni od daty publikacji tj. 26 maja 2016 r. w następującej formie:

- Ustawa nr 98/2016 w sprawie zamówień publicznych – Dz. U. Nr 390/2016 – która transponuje Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE;

- Ustawa nr 99/2016 w sprawie zamówień sektorowych – Dz. U. Nr 391/2016 – która transponuje Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE;

- Ustawa nr 100/2016 w sprawie udzielania koncesji na prace i usługi – Dz. U. Nr 392/2016 – która transponuje Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania koncesji.

Dodatkowo, w dniu 23.05.2016 r. w Dz.U., Cz. I została opublikowana Ustawa nr 101/2016 w sprawie środków zaradczych i odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych, zamówień sektorowych i udzielania koncesji na prace i usługi oraz w zakresie organizacji i funkcjonowanie Krajowej Rady ds. Rozstrzygnięcia Sporów.

Przepisy wykonawcze w zakresie stosowania ustawodawstwa pierwotnego dot. zamówień publicznych i zamówień sektorowych zostały przyjęte następującymi decyzjami rządu z dnia 2 czerwca 2016 r. i weszły w życie w dniu 6 czerwca 2016 r. (data opublikowania w Dz. U.):

- Decyzja Rządu nr 394/2016 w sprawie przyjęcia norm wykonawczych dotyczących udzielania kontraktów w ramach zamówień sektorowych zgodnie z Ustawą 99/2016 w sprawie zamówień sektorowych

- Decyzja Rządu 395/2016 w sprawie przyjęcia norm wykonawczych dotyczących udzielania kontraktów na zamówienia publiczne zgodnie z Ustawą 98/2016 w sprawie zamówień publicznych
Równocześnie, w Dz.U., Część I, nr 985 z dn. 7.12.2016 r. została opublikowana i weszła w życie Decyzja Rządu nr 867/2016 zatwierdzająca normy wykonawcze dotyczące kontraktów na koncesje na prace i usługi zgodnie z Ustawą nr 100/2016 w sprawie udzielania koncesji na prace i usługi.

Organem odpowiedzialnym za nadzór nad zamówieniami publicznymi w Rumunii jest Krajowa Agencja ds. Zamówień Publicznych (A.N.A.P. - Agentia Nationala Pentru Achizitii Publice) powołana rozporządzeniem nadzwyczajnym rządu nr 13/2015, jako instytucja publiczna o osobowości prawnej, podległa Ministerstwu Finansów Publicznych, przejmująca uprawnienia, obowiązki, urzędy i personel od Krajowego Organu ds. Regulacji i Monitorowania Zamówień Publicznych (A.N.R.M.A.P. - Autoritatea Nationala pentru Reglementarea si Monitorizarea Achizitiilor Publice), od Jednostki ds. Koordynowania i Weryfikacji Zamówień Publicznych (U.C.V.A.P. - Unitatea pentru Coordonarea si Verificarea Achizitiilor Publice) Ministerstwa Finansów Publicznych i od działów weryfikacji zamówień publicznych, które działały przy regionalnych departamentach finansów publicznych.

Organizacja systemu odwołań w sprawach zamówień publicznych leży w gestii Krajowej Rady ds. Rozstrzygania Sporów (w przypadku rozwiązywania sporów w drodze postępowania administracyjnego) lub sądu, na którego obszarze ma siedzibę jednostka zamawiająca (w przypadku rozwiązywania sporów na drodze sądowej) oraz przez sąd apelacyjny, wydział odwołań administracyjnych i fiskalnych, na którego obszarze ma siedzibę jednostka zamawiająca (w przypadku rozstrzygania skarg lub odwołania od decyzji Rady lub decyzji wydanej przez sąd pierwszej instancji).

W sprawie przepisów dot. zamówień publicznych, których wartość nie przekracza progów przewidzianych przez dyrektywy europejskie, zamówienia poniżej tych progów regulują przepisy 3 ustaw (Ustawa nr 98/2016, nr 99/2016, nr 100/2016).

Stosowanie negocjacyjnych trybów udzielania zamówień publicznych realizowane jest zgodnie z przepisami (art. 70, art. 80-85 i art. 104 Ustawy nr 98/2016 w przypadku kontraktów na zamówienia publiczne, art. 93-98 i art. 117 Ustawy nr 99/2016 w przypadku kontraktów sektorowych i art. 64-65 Ustawy nr 100/2016 w przypadku kontraktów na koncesje).

Termin dialogu technicznego nie jest używany wg. obowiązującej legislacji w Rumunii, stosowana jest procedura dialogu konkurencyjnego.

WPHI Bukareszt

Wymiana kas fiskalnych w Rumunii

Na mocy zarządzenia nadzwyczajnego przyjętego przez rząd rumuński obowiązkowy termin wprowadzenia kas fiskalnych rejestrujących sprzedaż elektronicznie został przesunięty o 9 miesięcy. Nowy wyznaczony termin to 1 października 2017, a nie 1 stycznia 2017 roku, który będzie dotyczył pierwszego zakupu kas fiskalnych przez przedsiębiorców otwierających nowe sklepy lub rozszerzających swoją działalność.

Zmianie uległy również terminy wymiany istniejących kas z elektroniczną ewidencją. Nowy termin w przypadku dużych przedsiębiorców to 1 stycznia 2018 r. zamiast 1 kwietnia 2017 r., dla średnich przedsiębiorców termin został wyznaczony na 1 kwietnia 2018 r. zamiast 1 lipca 2017 r. Jeśli chodzi o małe przedsiębiorstwa, nowy termin to 1 sierpnia 2018 r. zamiast 1 listopada 2017 r.

Podmioty gospodarcze będą miały więcej czasu na zakup kas z elektroniczną ewidencją, tak aby nie wpłynęło to negatywnie na prowadzoną przez nich działalność. Importerzy i dystrybutorzy tych urządzeń zyskają wystarczająco dużo czasu na upłynnienie zapasów starych modeli, przejście szkolenia technicznego i uzyskanie odpowiednich zezwoleń.

Zdaniem rządu nowe zasady biorą pod uwagę zarówno luki związane z harmonogramem wprowadzania w życie projektu wymiany kas oraz konieczność uzupełnienia specyfikacji technicznej, w tym w zakresie podłączenie kas do systemu informacyjnego Państwowej Agencji Administracji Podatkowej (ro. ANAF) oraz przygotowanie odpowiedniego ustawodawstwa.

Zwolnieni z obowiązku posiadania kas fiskalnych są indywidualni producenci rolni dokonujący okazjonalnego handlu własnymi produktami rolnymi dopuszczonego do obrotu na placach, rynkach, targowiskach lub innych miejscach publicznych do tego wyznaczonych, dystrybutorzy gazet i czasopism oraz punkty dokonujące sprzedaży biletów i abonamentów w ramach transportu publicznego.

Dodatkowo, brak obowiązku posiadania kas fiskalnych dotyczy również działalności, gdzie płatność dokonywana jest na podstawie bonów konsumpcyjnych o określonej wartości, funduszy emerytalnych, handlu obnośnego, usług instalacyjnych, naprawczych i konserwacyjnych wykonanych w miejscu zamieszkania klienta lub sprzedaż pakietów turystycznych lub ich części przez biura podróży.

WPHI Bukareszt